

NOTAT

Til Stortingets helse- og omsorgskomite

19. oktober 2025

KOMMENTARER TIL REGJERINGENS FORSLAG TIL STATSBUJSJETT FOR 2026

Oppsummering:

I notatet kommenteres (1) intensjonsavtalen om tilrettelegging for et sunnere kosthold (2) kommunikasjontiltak på kostholdsområdet og (3) mat og helse-faget i skolen.

Prop. 1 S (2025-2026) Helse- og omsorgsdepartementet

Kapittel 714, Post 21 Spesielle driftsutgifter

Kommunikasjon og tilrettelegging for et sunnere kosthold

Et sunt og variert kosthold er viktig for å fremme god fysisk og psykisk helse og for å forebygge sykdom.¹ Dersom flere i befolkningen har et kosthold i tråd med Helsedirektoratets kostråd og anbefalinger² kan dette bidra til de nasjonale folkehelsemålene, herunder at flere i befolkningen skal få oppleve flere gode leveår med god helse og livskvalitet samt betydelige økonomiske gevinster på samfunnsnivå. Helsedirektoratet har tidligere anslått at de mulige samfunnsgevinstene av at den norske befolkningen følger de norske kostrådene er totalt 154 mrd. kr per år.³

Å bidra til god helse i befolkningen er en del av mat- og drikkenæringens samfunnsansvar. Det er også stor interesse og etterspørsel fra forbrukerne etter sunnere og mer bærekraftige mat- og drikkeprodukter. Næringen møter denne etterspørselen ved å utvikle nye produkter og måltidsløsninger, i tillegg til å forbedre de produktene som allerede finnes på markedet i en sunnere retning. Over mange år, helt siden 2015, har aktører i matbransjen og helsemyndighetene også hatt et helhetlig folkehelsesamarbeid på kostholdsområdet. Først gjennom *Saltpartnerskapet* (2015-2021) og deretter gjennom *Intensjonsavtalen om tilrettelegging for et sunnere kosthold* (2016-2021 og 2022-2025).⁴ Intensjonsavtalens formål er å øke andelen i befolkningen som har et balansert kosthold i tråd med kostrådene. Det er satt ambisiøse og konkrete mål for reduksjon av salt, tilsatt sukker og mettet fett, samt økt forbruk av grønnsaker, frukt og bær, grove kornprodukter og sjømat. Det er også en målsetning å arbeide for å få forbrukeren til å endre adferd i retning av sunnere matvalg, blant annet gjennom å benytte merkeordningene *Nøkkelhullet*⁵ og *Brødskala*⁶ som virkemidler.

Det er positivt at regjeringen i forslaget til statsbudsjett 2026 fremhever videreføring av intensjonsavtalesamarbeidet i en ny periode f.o.m. 2026 under sin omtale av prioriterte folkehelseiltak. Vi mener at en systematisk tilnærming samt langsiktig og forpliktende samarbeid på tvers av samfunnssektorer gir de beste forutsetningene for å løse utfordringer med usunt kosthold og økende fedme i befolkningen.

¹ FHI (2024), [Sykdomsbyrde i Norge](#)

² Helsedirektoratet (2024), [Helsedirektoratets kostråd](#)

³ Helsedirektoratet (2016), [Samfunnsgevinster av å følge Helsedirektoratets kostråd](#)

⁴ [Intensjonsavtalen om tilrettelegging for et sunnere kosthold 2022-2025](#)

⁵ [Merkeordningen Nøkkelhullet](#)

⁶ [Merkeordningen Brødskala](#)

For å nå de avtalte målene i avtalen, må alle avtaleparter bidra til å oppnå disse i fellesskap. Mat- og drikkeprodusentenes viktigste bidrag er gjennom å utvikle, tilby og markedsføre sunnere mat- og drikkevarer i det norske markedet. Blant Helsedirektoratets oppgaver er påvirkning av forbruker gjennom kommunikasjon og iverksette andre systematiske tiltak som gjør det lettere å ta sunnere valg. Dette forutsetter høy kjennskap, kunnskap og tillit til helsemyndighetenes kostråd, samt motivasjon og vilje i befolkningen til å etterleve disse i praksis.

Ulike synspunkter knyttet til hva som bør inngå i et sunt kosthold har alltid vært, og vil alltid være, en del av samfunnsdebatten. De siste årene har imidlertid debatten, både i redaktørstyrte og i sosiale medier, fremstått som mer intens, til dels aggressiv og i noen grad også med en undertone der ulike aktørers hensikter og motiver mistenkeliggjøres. Særlig har fremleggelsen av de nordiske næringsstoffanbefalingene i 2023 og de etterfølgende norske kostrådene høsten 2024 skapt engasjement. Også det siste året har troverdigheten til Helsedirektoratet og de nasjonale kostrådene blitt trukket i tvil. Vi merker oss i denne sammenheng at Helsedirektoratet har orientert intensjonsavtalepartene om at de vil lansere en ny kampanje, *Tillit til kunnskap*, senere denne måneden som ett svar på den pågående debatten om sunt kosthold. De har også hatt tilbud om ulike seminarer knyttet til implementering av kostrådene gjennom 2025.

NHO Mat og Drikke og flere medlemsbedrifter er bekymret over hvilken konsekvens den pågående samfunnsdebatten kan få for folkehelsearbeidet i Norge, og for hvordan denne påvirker muligheten til å oppnå det overordnede målet om å øke andelen av befolkningen som har et balansert kosthold i tråd med myndighetenes kostråd.

Vi merker oss at det er foreslått å videreføre 22,7 mill. kroner til Helsedirektoratets arbeid med kommunikasjon om levevaner og helse. Den videreførte bevilgningen ble betydelig redusert fra statsbudsjettet i 2024 til statsbudsjett 2025, noe vi pekte på som svært utfordrende i vårt innspill til fjorårets budsjettføring. Bevilgningen må fordeles til kommunikasjon på alle levevaneområdene, det vi si tobakk, alkohol, psykisk helse og fysisk aktivitet i tillegg til kosthold. I praksis er det derfor meget beskjedne midler som kan øremerkes målrettede kommunikasjonsiltak for sunt kosthold i tråd med kostrådene.

Vi mener at Helsedirektoratet må settes i stand til å nå frem til forbrukerne med relevant og kunnskapsbasert informasjon om hva som bør inngå i et sunt kosthold, og dermed bidra til å styrke deres muligheter til å være en foretrukket kilde til opplysning om sammenhengen mellom kosthold og helse. For ønsket effekt mener vi derfor at bevilgningen må styrkes betydelig og øremerkes kommunikasjon om kosthold. Som et minimum mener vi bevilgningen må legges på samme nivå som den videreførte bevilgningen til befolkningskampanjen *ABC for god psykisk helse* som ble startet opp i 2025, og som for 2026 er tallfestet til 20,3 mill. kroner (jf. Kap. 714, post 60).

NHO Mat og Drikke mener at bevilgningen til Helsedirektoratets kommunikasjonsiltak på kostholdsområdet må økes betydelig, i størrelsesorden min. 20 mill. kroner, for å legge til rette for at flere befolkningen vil ha kunnskap og ønske om å etterleve helsemyndighetenes kostråd, og med dette bidra til de nasjonale folkehelsemålene og forebygginge sykdom.

Mat og helsefaget i skolen

Vi kan ikke se at faget Mat og helse i grunnskolen er nevnt i forslaget til statsbudsjett for 2026. Vi vil peke på at dette faget også er en viktig bidragsyter for å redusere sosial ulikhet i helse og for å forebygge sykdom. Grunnleggende kunnskap om sammenhengen mellom sunt kosthold og helse, sammen med praktiske ferdigheter innen matlaging, er en forutsetning for gode levevaner, også i voksen alder. Vi mener at det må utdannes og rekrutteres flere lærere med den nødvendige kompetansen i faget, og at faget må prioriteres høyere enn i dag med flere timer og økte ressurser til innkjøp av utstyr og råvarer.

NHO Mat og Drikke anmoder komiteens medlemmer om å medvirke til at faget Mat og helse i grunnskolen, og fagets betydning som folkehelseiltak, kan styrkes i 2026.